

БАСҚАЛАРДЫ ҮЙРЕТЕ ЖҮРІП БІЗ ӨЗІМІЗ ҮЙРЕНЕМІЗ

Абай Құнанбаевтың «Адамның адамшылығы... жақсы ұстаздан болады» деген философиялық, әлеуметтік көзқарасын ұстанып келе жатқанымызға біраз уақыт өтті. Алайда, осы уақыт аралығында студент аталған халықтың психологиясын танып-білу біз үшін қиынға соқпады. Мәлік Ғабдуллин өз естеліктерінде: «Мұғалім өзінің білімділігімен, жүріс-тұрысымен, жайдары мінезімен, тіпті сыртпішіні, киген киімімен де оқушысына жақсы мағынада қатты әсер етеді», - деген екен. Қандай тауып айтылған сөздер десеңізші! Өз тарапымыздан ұстаз болып туымайды, ондай кәсіби шеберлік - уақыт өте, үлкен ізденіспен қажырлы еңбектің нәтижесі дер едік.

О бастан, «Ұстаз» қазақ үшін қашанда мәртебелі, тұғыры биік мамандық. Мүмкін сол үшін, «Ұстаз - тәрбиелеуші» ұғымының тамыры сонау діни ілімнен бастау алады. Бұл ұғым адамзатты ғылымды сүйеге, танымға құштарлыққа үндеуі Құран Кәрімнің беташар сүресінің Алланы «Рабби - тәрбиелеуші» мағынасында ұлықтаумен басталуынан көрінеді. Діни танымда, халықтың мифологиялық санасында шәкірттің ұстазға бұлтақсыз мойынсұнуы мен шексіз берілуін, өз еркін ұстазға сеніп тапсыруы арқылы ақиқат ілімді иеленетіні насихатталған. Мұның бір мысалын, Мұса (ғ.с.) пайғамбардың Қызыр (ғ.с.) пайғамбарға шәкірт болуынан көреміз. Демек, бұдан ұстаздың зор жауапкершілігін, оның терең ілім иесі болуымен қатар, кемел адамдық қасиеттің иесі болуы керектігін байқаймыз. Қазақ халқының шәкіртті ұстаз алдына апарғанда айтылып, мәтелге айналған «Сүйегі - менікі, еті - сенікі» деген сөзінің астарына үңілсекте соны аңғарамыз. Бұл мәтел кеңестік замандағы атеистік идеологияға сай бұрмаланып түсіндіріліп келсе, герменевтикалық тұрғыдан сөз астарына үңілсек: «сүйегінің - асылының, рухының иесі-Алла бар, оған қиянат жасама, ал етін сомдау, яғни біліммен көркейту ұстаздың ісі» деген тұспалдан туған болу керек.

Бертін келе, Н.А. Добролюбов, А.С. Макаренко, Е.Н. Ильин сияқты орыс педагогтарының тәжірибесіне сүйенсек, Н.А. Добролюбов мұғалімнің ұстаздық ролін, педагогикалық мамандықты өте жоғары бағалаған. Ол- педагогикалық мамандық тым ауыр, күрделі және жауапты деп ескерте отыра, оқытушыға жоғары талаптар ұсына білді. «Иә, дей келіп Добролюбов,- шын мәнісіндегі оқытушы болу үшін, бұл сөздің толық игілікті мәнісін анықтау үшін өте көп нәрсе керек», дейді. Оқытушы оның ойынша, өз ісіне әр саладан жан-жақты білімі бар маман болуы қажет, бүкіл қызметі мен мінезінде адамгершілік жағынан адал және халқына мүлтіксіз қызмет ете білетіндей болуға тиіс.

Мектептен бастау алған педагогикалық қызметім әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-нің журналистика факультетінде жалғасын тапты. Алдымнан сан-түрлі студенттер, яғни сан-түрлі мінездермен сан-түрлі тағдырлар өтті. Әрқайсысының жүрегіне жол таба білу, ғасырлар тарихы тоғысқан ҚазҰУ-нің талаптарына жауап беретін білім беру, ең бастысы мінез-құлықты қалыптастыру алғашында оңайға тиген жоқ. Әйткенмен, педагогикалық шеберлік үнемі жетіліп отыруды қажет ететін, студенттерді оқыту мен тәрбиелеу өнері, ол өнерге студенттерді сүйетін және өз қалауымен жұмыс істейтін әр педагогтің қолы жетуі мүмкін екенін түсіне білдік. Педагог - өз ісінің шебері, жоғары мәдениетті, өз пәнін терең меңгерген, ғылым мен өнердің тиісті салаларынан хабардар, жалпы, әсіресе, студенттер психологиясының мәселелеріне қанық, оқыту мен тәрбиенің әдістемесін жетік игерген маман екен деген тұжырымға келдік.

Журналистика факультетінде де дәріс берген, білікті де білімді маман кадрларын дайындай білген ұстаздар аз болған жоқ. Әлі де бар. Олардан үйренетініз әлі де көп. Бірақ,

қоғамдағы өзгерістерге байланысты кешегі күннің журналист кадрларын дайындаудағы оқытушының сапалы білім беру методологиясы бүгінгі күнмен салыстырғанда жер мен көктей. Яғни, заман басқа, кешегі өлшем бүгінгі өлшем бола алмайды.

Сол, кешегі профессор Т. Амандосов сияқты ғалымдар бізге журналистиканың бүкіл жанрларын зерттеп, талдап берді. Ал, осы мәселені ары қарай жалғастыру бүгінгі күннің еншісінде екенін ұмытпауымыз қажет. Сондықтан, бүгінгі тәуелсіз мемлекеттің білім саласы талдамалы материал жазатын, журналистиканың өз алдына ғылым екенін, зерттеу объектілері, проблемалары бар екендігін жаңа көзқарас тұрғысынан көрсететін ғалымдарға тапшы.

80 жылдық тарихы бар әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің журналистика факультетінде «Қазақ газеттері» ЖШС-нің төрағасы, с.ғ.к., журналист Жұмабек Кенжалин, журналистика факультетінің Баспасөз және электронды БАҚ кафедрасының меңгерушісі, с.ғ.д., профессор Гүлмира Сұлтанбаева, ЮНЕСКО, халықаралық журналистика және қоғаммен байланыс кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.д., профессор Назгүл Шыңғысова, профессор, э.ғ.к. Жетпісбай Бекболатұлы, ф.ғ.к., доцент Сәкен Нұрбеков және «Ақиқат» журналының бас редакторы Аманхан Әлімұлының қатысуымен «Қазақстандағы медиа білім беру: бүгінгі мен болашағы» атты дөңгелек үстел өткені бәріміздің есімімізде. Кеңесте аталған тақырып бойынша түрлі пікірлер, көзқарастар, орамды ойлар айтылды. Мәселен, Шыңғысова Назгүл, Батыс елдерінде медиа білімді бір жүйеге келтіру ісі өткен ғасырдың 70-80 жылдары ғана қолға алынғандығы, ал, бізге бұл түсінік енді ғана келгендіктен, болашақ журналистерге сапалы білім берудің түрлі методологиясын іздестіруде екенін атап өтті. «Осы тұста ол: журналистиканың ғылым саласы ретінде қабылданбауы, түлектердің тек телевизия саласына ұмтылуы, аймақтарға бармауы, ондағы БАҚ өкілдерінің кәсіби біліктілігінің төмендігі секілді проблемалар жиі ұшырасады. Қазіргі кездегі біздің мақсатымыз – білім мен ғылымды ықпалдастыра отырып, теория мен практиканы ұштастырып, бәсекеге қабілетті журналистерді даярлау. Сапалы білім беру үшін жастарға мотивация керек. Медиабілім беру аса маңызды. Себебі, маман даярлауда кемшіліктер болса, ол журналистердің кәсіби тұрғыдан тұралауына әкеліп соғады, - дейді.

Жұмабек Кенжалинда бұл пікірмен сабақтас: «Журналистика саласының мамандарын дайындау мәселесіне әлем тәжірибесін мысалға ала отырып келуіміз, біздің ой-өрісіміздің кеңейгендігін көрсетеді, тәжірибе алмасуымыздың жаңа белестерге көтерілуіне игі әсер етеді. Осы жылдың ақпан айында Познань қаласында өткен халықаралық конференцияға практик-журналист ретінде біз де қатысқан едік. Университеттер арасындағы тығыз байланыстың нәтижесінде бірнеше оқытушы қатысуға мүмкіндік алды. Мұндағы айтпағым, оқып, естігеннен гөрі, сол оқығаныңды көзбен көріп, жаңалығын айтып келген жақсы. Сол көрген-түйгенімізді журналистика ғылымын өрістетуге үлес қосатындай ортақ қазынаға айналдыра білгеніміз дұрыс», - деді ол.

Жаңаша оқыту үрдістері, инновация, медиабілім беру тұрғысынан өз ойын білдірген ф.ғ.к., доцент Сәкен Нұрбеков: «Журналистиканың өзі жүйелі тұрғыда бөлгенде функционалдық және құрылымдық сараптама (анализ) болып бөлінеді. Функционалдық дегенде журналистиканың қызметі, қоғамдағы рөлі қандай, «төртінші билік» пе, оның коммуникативтік элементтері бар ма, бұл жүйенің ішінде қандай өзгерістер болып жатыр? Осы секілді мәселелерді топтастырады. Ал, енді оны оқыту барысында біз ұлттық ерекшеліктерге сай қарауымыз керек. Оның тәрбиелік, коммуникативтік, рекреативтік, идеялық қызметтерін бәрін біріктіретін идентификация, яғни, бірегейлікке ұмтылуымыз керек. Сондықтан, оның функционалдық рөліне көп назар аударып, соған сай жан-жақты маман дайындауымыз қажет. Ал, структуралық дегенде, ГОЛ (государство-общество-личность) деген аббревиатураны айтқым келеді, яғни, қазақша МҚТ (мемлекет-қоғам-тұлға). Бұл ұштаған журналистиканың негізгі объектілері, мүддесін көздейтін жүйелі институты. Осы үш негізді теңдей ұстап тұру-бүгінгі журналистиканың міндеті. Үшеуінің мүддесі, көзқарастары тең дәрежеде, жүйелі түрде ескерілуі керек. Бізде мемлекеттің мүддесін қорғайтын БАҚ-тар мен қоғам немесе жеке адамға арналған БАҚ немесе олардың